

Ondokoaren zaratak gogaitzen zaitu?

Sekuentzia honetan, ondokoak sortzen duen zaratari buruz arituko gara. Horretarako, ariketa hauek egin ditzakezu:

- Gaian murgiltzeko binaka galderei erantzun.
- Bideoa ikusi eta erabaki nork esan duen zer.
- Testua irakurri eta 'gero eta....-ago' eta 'zenbat eta.....-ago, 'orduan eta.....-ago' egiturei erreparatu.
- Taldetxotan topikoei buruz hitz egin.

1. Gaian sartu

Ariketa-sorta honetan, kutsadura akustikoari buruz arituko gara eta, batez ere, espazio publikoan guztiok hartzen dugun jarreraren inguruan. Binaka jarri eta erantzun galderari:

- Inoiz haserretu edo gogaitu zaitu norbaiten jarrerak jatetxean, autobusean edo liburutegian zarata ateratzen zuelako?

Deskribatu egoera ondokoari.

2. Bideoa ulertu

Paul Lizarribar eta Olatz Aiertzak esandakoak bideo batean bildu dizkizugu. Adierazi nork zer esan duen: Olatzek, Paulek, ala inork ez:

<https://labur.eus/IyH0w>

	OLATZEK	PAULEK	INORK EZ
Kutsadura akustikoa mugikorrarekin sortzen dugun edozein zarata da.			
Kutsadura akustikoak osasunean ere eragiten digu.			
Garraio publikoan egindako bidaia luzeetan, denbora luzez telefonoz nire atzean hitz egiten aritzeak edo musika aurikularrik gabe entzuten joateak gogaitzen nau.			
Liburutegietako zarata da okerrrena, jendea irakurtzera joaten baita.			
Jendeak karteletan ikusten duena ez errespetatzeak haserretzen nau.			
Itxarongelan jendea albokoarekin hizketan aritzea, bolumen altuan zu urduri zaudenean... Horrek traba egiten dit.			
Ez diot inori inoiz ezer esan.			
Zarata ateratzen ari zenari zerbait esan beharrean, altuago hitz egitea erabaki zuen.			
Behin baino gehiagotan ikusi dut jendea beste bati errieta egiten.			

3. Irakurri testua

Irakurri testua eta erreparatu azpimarratutako esaldiei:

Zarataren erdian isiltasuna amets

Zarataz inguratuta bizi gara, eta zarata horietako asko, jada, gure egunerokoaren parte bihurtu dira: autoen klaxona, tabernako musika, zaborraren kamioia... Horrek guztiak sortutako kutsadura akustikoari azken urteotan teknologia berriek, eta bereziki sakelako telefonoek, ekarri dutena erantsi behar zaio. Espazio irekietan zein itxietan aritzen da jendea ozen hitz egiten, ondoan dagoenari kalte egiten ote dion erreparatu gabe. Hala, lehen isiltasuna nagusitzen zen leku eta egoera askotan, gaur egun zarata da nagusi.

Isiltasun falta horrek gure osasunean eragina izan dezakeela esan dute medikuek: lokartzeko zailtasunak, tentsioa igotzea... Haserrea ere izan daiteke kutsadura akustikoak gudan sortzen duen ondorio bat. Adibidez, espazio publikoan (ospitalean, autobusean, tabernan...) gertatu ohi da ondokoa telefonoz hitz egiten edota albokoarekin berriketan aritzea, ozen. Pazientzia izaten eta lasai hartzen saiatuta ere, askotan, gogaikarriak gertatzen dira horrelako egoerak. Baita, esaterako, itxarongela batean ondokoaren elkarrizketa edo musika entzuten egon beharra ere. Paul Lizarribar hernaniarrari eta Olatz Aiertza zarauztarrari horren inguruan galdetu diegu, hau da, ea inoiz bere onetik atera dituen berrietsuren batek. Biek ala biek baietz erantzun digute.

“Errespetatu ondoan daukazun hori”

Treanean, dentistaren itxarongelan edo liburutegian gaudenean, denetarik aurki dezakegu gure ondoan. Albokoa isil-isilik aldizkari bat irakurtzen egon daiteke edo, berdin-berdin, telefono-aplikazio batean jolasten musika altu duela... “Zineman, adibidez, ondokoa palomitekin soinua ateratzen hasten denean, haserretu egiten naiz”, kontatu digu Olatzek.

Paulek, berriz, ziur asko askorentzat ezaguna den egoera bat aipatu du: “Telefonoz deitzen digute eta **gero eta altuago hitz egiten hasten gara nahi gabe**. Gure ondokoari deitzen diotenean, hasieran berehala isilduko dela pentsatzen dugu; baina denbora pasa ahala, ikusten dugu ez dela isiltzen... Ni horrek gogaitzen nau: luzatzen dela ikusten dudanean, haserretu egiten naiz”.

Jasanezinak iruditzen zaizkien egoera horiei aurre egiteko, zer neurri har daitezkeen galdetuta, Olatzek ospitaleak ekarri ditu gogora: “Isilik egoteko kartelak ikusten ditugu, eta askotan ez ditugu errespetatzen. Isuna jarri beharko litzaieke, telefonoz edo albokoarekin altuegi hitz egiten ari badira”. Paulek espazio publikoa oso kontzeptu zabala dela adierazi du. “Leku batzuetan mugak jartzea beste batzuetan jartzea baino errazagoa da. Liburutegian edo autobusean, esaterako, jarraibide batzuk ipin daitezke afixetan: “Errespetatu ondoan daukazun hori”. Modu horretan, jendea gogorarazten diogu espazio publikoan gaudela eta besteak molesta ditzaketela”. Paulen ustez, zaila da arauak edo zigorrak jartzea, bera ez baita gauzak debekatzearen aldekoa: “Non hasten da eta non amaitzen da norberaren askatasuna?”.

Izaera-kontua

Europa iparraldeko herritarrak hegoaldekoak baino isilagoak dira. “Nik uste dut jaso duten heziketarik dela; horregatik ez direla hain builosoak”, azaldu du Olatzek. Hala ere, berak hemengoan artean ere aldea ikusten du: “Herri txikietan altuago hitz egiten dugu. Hirian bizi direnek baxuago hitz egiten dute, nire ustez”.

Jatorriaren arabera, beraz, pertsonen izaera aldatzen da, eta horrek lotura du hitz egiteko moduan eta bolumenean ere. Esandakoaren adibide gisa, kanpin bateko harrerako ilaran ikus daitekeena aipatu du Paulek: “Modu desberdinean jotatzen dugu. Nik uste heziketak zerikusia duela bai, baina zerbait kulturala ere badela. Horrez gain, klimak ere badu zeresana. **Zenbat eta hegoalderago joan, orduan eta beroagoa da klima** eta ez dakit jendeak kalean denbora gehiago igarotzen duelako den edo gizarte-motagatik den, baina jendeak ozenago hitz egiten du”.

Aurreko orritik dator

Gero eta okerrago

Kulturagatik edo klimagatik izanda ere, beste herrialde batzuetan baino builosoagoak gara, eta egoerak okerrera egin du teknologia berriekin. 90eko hamarkadara arte ez zegoen mugikorrik gure artean, ezta musika entzuteko gailurik ere 80ko hamarkadan walkmana sortu zen arte; eta beraz, ez zen gertatzen inor kalean musika ozen entzuten joatea, edo albokoa telefono mugikorretik oihuka hizketan aritzea. Garaiak aldatu egin dira, gure ohiturak ere bai, eta urteak pasa ahala kutsadura akustikoak okerrera egin du. Hori horrela izanik, etorkizunera begira neurriak hartzea garrantzitsua da. Paulek eta Olatzek heziketaren garrantzia azpimarratu dute. "Heziketaren bidez lortuko dugu jendeak zarata murrizteko gogoia izatea", uste du Paulek.

AZALPENA

1. Gero eta...-ago

Konparazio osagaien arteko aldea denboraz areagotu egiten dela adierazteko erabiltzen da.

Adibidez:

- Zahartzaroan gero eta altuago hitz egiten hasten gara nahi gabe.
- Gero eta okerrago dabilta lanean. Lantokia ixteko arriskua izugarria da.

2. Zenbat eta...-ago, orduan eta....-ago

Bi osagai konpartitzen dira, eta lehen osagaiak bigarrenari eragiten dio. Normalean, lehen osagaian aditz laguntzailea ezabatu egiten da eta aditz partizipioa erabiltzen.

Adibidez:

- Baionan Parisen baino bero handiagoa egiten du; izan ere, Baiona hegoalderago dago Paris baino. Beraz: zenbat eta hegoalderago joan orduan eta bero handiagoa egiten du.

Orain osatu zuk esaldiak parentesi artean duzuna erabilia:

1. Lehen baino soinu gehiago ateratzen dugu orain:
2. Iparraldean hegoaldean baino klima euritsuagoa da:
3. Lehen baino denbora gehiago igarotzen dugu kalean:
4. Lehen orain baino baxuago hitz egiten genuen telefonoz:
5. Herrian hirian baino altuago hitz egiten dute:

4. Egitekoa: Nolakoak dira beste herrialdeetan?

Herrialde batzuetan besteetan baino builosoagoak garela esan dugu testuan. Jarri hirunaka edo launaka eta osatu topikoen zerrenda:

“Eskandinaviarrak, alemanak edo ingelesak isilagoak omen dira greziarrak edo italiarrak baino”.

- Horrela dela uste duzue? Zergatik? Zeren arabera dago?
- Bururatzen zaizue herrialdeen izaera dela eta beste topikorik?

ADIBIDEZ

- *Katalanak zuhurak direla esaten dute...*
- *Errusiarak gogorak direla entzun izan dut...*

Aipatu talde handian idatzi dituzuen topikoak zeintzuk diren. Nori buruz dakizue gehien? Baten bat errepikatu duzue?

ERANTZUNAK

2. Bideoa ulertu

	OLATZEK	PAULEK	INORK EZ
Kutsadura akustikoa mugikorrarekin sortzen dugun edozein zarata da.			✓
Kutsadura akustikoak osasunean ere eragiten digu.		✓	
Garraio publikoan egindako bidaia luzeetan, denbora luzez telefonoz nire atzean hitz egiten aritzeak edo musika aurikularrik gabe entzuten joateak gogaitzen nau.		✓	
Liburutegietako zarata da okerreana, jendea irakurtzera joaten baita.			✓
Jendeak karteletan ikusten duena ez errespetatzeak haserretzen nau.	✓		
Itxarongelan jendea albokoarekin hizketan aritzea, bolumen altuan zu urduri zaudenean... Horrek traba egiten dit.		✓	
Ez diot inori inoiz ezer esan.	✓		
Zarata ateratzen ari zenari zerbait esan beharrean, altuago hitz egitea erabaki zuen.			✓
Behin baino gehiagotan ikusi dut jendea beste bati errieta egiten.		✓	

3. Irakurri testua

EREDUA

1. (Gero eta soinu gehiago ateratzen dugu.)
2. (Zenbat eta iparralderago joan, orduan eta euritsuagoa da klima.)
3. (Gero eta denbora gehiago igarotzen dugu kalean.)
4. (Gero eta altuago hitz egiten dugu telefonoz.)
5. (Zenbat eta herri handiagoa izan, orduan eta altuago hitz egingo dute.)

TRANSKRIPZIOA

1. Zer da kutsadura akustikoa?

Olatz Aiertza: Niretzako kutsadura akustikoa bueno, ba, gizakiari gure jardueratan ba molestatzen edo agobiatzen (nekatzen) gaituen soinu horri deituko genioke. Niri hala iruditzen zait. Adibidez, ba zu autobusean zoaz, eta, aldamenekoa, zure ondokoa ari baldin bada telefonoz hitz egiten, baina telefonoz igual pixka bat altu hitz egiten ari baldin bada, molestatu egiten digu; edo aldamenekoari hitz egiten ari baldin bada eta altu hitz egiten ari bada, molestatu egiten digu, ezta? Autobusean edo edozein toki publikotan...

Paul Lizarribar: Kutsadura akustikoa pentsatzen dut dela zarata, zarata gogaikarria, ez? Hau da, molestatzen duena, jendeari kalte egiten diona, batzuetan osasunean ere kalte egiten duena, ez dakit, nik horri deitzen diot, zarata, gehiegizko zaratari.

2. Inoiz espazio publikoan inbaditua sentitu zara ondokoak zarata atera duelako?

Olatz Aiertza: Bai, molestatu izan dit nire aldamenekoa(k) telefonoz altu hitz egiteak, iruditzen zait, edukazio (heziketa) falta delako (dela), pixka bat bolumena jaitasi egin behar delako eta errespetatu egin behar delako inguruan dagoen jendea ere bai... Niri iruditzen zait, ba igual, anbulatorioan edo ospitale batean, gainera, ospitale batean ikusten ditugula kartelak isilik ibili behar dela, eta jendeak ez du batere ezer errespetatzen... Eta telefonoz hitz egiten du jendeak bolumen normal(arekin), kalean egongo balitzake (balitz) bezala, eta, ba iruditzen zait ba hori, edukazio (heziketa) falta dela, eta pixka bat bolumena jaitasi egin beharko litzatekeela.

Paul Lizarribar: Bai, bai, gertatu izan zait, ez? Agian, autobusean sartu eta igual bidaia laburretan hainbeste ez, edo hiri barnean egiten diren bidaietan, ez dut hainbeste nabaritu. Baina agian bidaia luzexeago batean edo agian atzeko eserlekuan, norbait ordubetez telefonoz oso bolumen altuan hitz egiten; edo musika aurikularretan jarri beharrean, musika aurikularrik gabe entzuten; eta beste hainbat, ez? Edo itxaron-gelatan (itxarote-gelatan) badago jendea elkarrekin hitz egiten hasten direna (dena) eta bolumen altuan, eta, agian egora, zu, egoera ez da onena, zu agian ari zarela, ez dakit, urduri zaudelako edo lasai nahi duzulako egon...

3. Noizbait norbaiti zerbait esan diozu?

Olatz Aiertza: Ez, ez diot inorri ezer esan.

Paul Lizarribar: Bai, bai, bai, ikusi dut behin baino gehiagotan norbaitek beste bati esan diola ba hori, ez? Baxuago hitz egiteko edo aurikularrak jartzeko... Eta nik ere, agian noiz edo noiz esan diot norbaiti, bai, bai...